

CONTROL OVER THE IMPLEMENTATION OF THE ISSUED PERMITS FOR ACTIVITIES WITH FIREARMS AND AMMUNITION FOR THEM

Plamen Parvanov Penchev

Department of Criminal Law, Ph.D. Student

“Angel Kanchev” University of Ruse

E-mail: pppenchev@uni-ruse.bg

Abstract: *In the exhibition are presented the issues related to the control over the implementation of the issued permits for activities with firearms and ammunition for them, the types of control, the national and local authorities competent to implement it and the volume of their powers, the terms in which they are carried out. The control activities, as well as drawing the functions, volume and purpose of control as a management form are also put up for discussion.*

Keywords : *огнестрелно оръжие, разрешителен режим, индивидуален административен акт, контрол, полиция*

Издаването на разрешение за дейности с огнестрелни оръжия е вменено на Министерството на вътрешните работи като част от установените с разпоредбите на чл. 30, ал. 1, вр. чл. 6, ал. 1, т. 7 и тези по чл. 6, ал. 1, т. 9, пр. 2 от закона различни дейности, а именно – контролна дейност, както и такава, свързана с предоставянето на административни услуги.

Контролът, като дейност, вменена от законодателя на МВР е предвиден също в Правилника за устройството и дейността на Министерството на вътрешните работи, където в чл. 2, ал. 1, т. 7 е предвиден като една от неговите основните дейности.

Нормата на чл. 30 от ЗМВР, която е предвидена да регламентира контролната дейност на Министерството на вътрешните работи, в своята ал. 1, т. 1 изрично предвижда осъществяване на контрол върху издаването, отказването и отнемането на разрешения, в категорията на които попада и обсъжданото тук разрешение за дейности, свързани с боравене с огнестрелни оръжия и боеприпаси.

Осъществяването на контрол в разглеждания контекст е поставено за регулиране от законодателя, чрез въвеждане на специален закон, в който са включени и обсъжданите контролни дейности, вменени на МВР – ЗОБВВПИ и нарочна наредба, издадена на основание чл. 152, ал. 4 от същия закон - НАРЕДБА № Из-2205 от 26 октомври 2012 г. за условията и реда за извършване на контрол върху дейностите с оръжия, боеприпаси, взривни вещества и пиротехнически изделия . Именно в посочената наредба се съдържа специалният ред, по който се осъществява контрола върху дейности с огнестрелни оръжия и боеприпаси за тях.

Видове контрол

1. При обсъждане на видовете контрол върху изпълнението на издадените разрешения за дейности с огнестрелно оръжие и боеприпаси, следва на първо място да бъдат разгледани формите на контрола, предвидени в специалния за обсъжданата тема закон – ЗОБВВПИ от гледна точка на органите, които го осъществяват.

В ал. 1-3 на чл. 152 от горния закон са обособени видовете контрол, насочен към отделните дейности, свързани с боравенето с оръжие, осъществяван от Министерството на вътрешните работи от гледна точка на обхвата, към който е предвиден, респ. компетентните да го осъществяват съобразно тези дейности органи.

1. Контрол върху всички дейности с взривни вещества, с оръжия, с боеприпаси и с пиротехнически изделия, осъществяван от полицейските органи от структури на МВР;

2. Контрол, извършван само върху производството на оръжия, боеприпаси, взривни вещества и пиротехнически изделия и включва съвместно осъществяване както от полицейските органи, така и органи на нарочна комисия, предвидена в чл. 19, ал. 2 ЗОБВВПИ, която да разглежда постъпилите заявления за издаване на разрешения за производство на посочените изделия.

3. Контрол върху дейностите с взривни вещества, с оръжия, с боеприпаси и с пиротехнически изделия, който кумулативно може да бъде извършен от полицейските органи от структури на МВР, съвместно с представители на други държавни органи, на които са възложени определени правомощия, свързани с дейностите с взривни вещества, с оръжия, с боеприпаси и с пиротехнически изделия.

II. Следващото разграничение на видовете контрол върху дейности с огнестрелни оръжия и боеприпаси произтича от разпоредбите на чл. 5 във вр. с чл. 4 от НАРЕДБА № Из-2205 и включва различните негови форми:

1. Контрол, осъществяван чрез физически проверки на лица, обекти и документация. Настоящата форма на контрол на първо място има за цел да бъде установено дали проверяваните лица, респ. обектите и документацията, свързани с дейности по ЗОБВВПИ, отговарят на условията и изискванията на закона, свързани с конкретните видове боравене с огнестрелни оръжия и боеприпаси - от момента на заявяване за издаване на съответния вид разрешение, през цялото време на неговото действие. Така например по отношение на различните видове обекти за съхранение на огнестрелни оръжия и боеприпаси, специалния закон е въвел изисквания помещенията, в които те ще се съхраняват, да отговарят на Закона за устройство на територията и на Наредба № РД-02-20-6/19.12.2016 г. за техническите изисквания за физическа сигурност на строежите, както изисква чл. 63, ал. 1, т. 1 ЗОБВВПИ, или пък на Наредба за техническите изисквания, каквито предвиждат чл. 9, ал. 1, т. 1 и чл. 45, ал. 6 ЗОБВВПИ и т.н. Контролът, осъществяван чрез физически проверки на лица, обекти и документация предвидените в чл. 153 ЗОБВВПИ предполага редица действия на компетентните органи, а именно: достъп до всички обекти, свързани с осъществяване на дейностите с взривни вещества, с оръжия, с боеприпаси и с пиротехнически изделия; на достъп до документацията, вкл. регистрите, водени по реда на същия закон, до системата за проследяване движението на взривните вещества за граждански цели и до всякаква друга документация, свързана с горните дейности, вкл. да правят копия от съответните документи; да извършват проверки на взривните вещества, оръжията, боеприпасите и пиротехническите изделия и да вземат образци от тях да ги предоставят за изпитвания. Тази форма на контрол е вменена на служителите, ангажирани с осъществяване по линия на направлението „Контрол на общоопасните средства“ в структурите на МВР и се изразява в пряко и непосредствено наблюдение за спазването на условията за съхранение на оръжията и боеприпасите, за боравене с които е издадено разрешение, местата за носенето и съхранението им, техния брой и вид и др.

2. Контрол, извършван чрез ефективно използване на единния автоматизиран регистър съгласно чл. 11 ЗОБВВПИ. Единният автоматизиран регистър „Контрол на общоопасните средства“ (ЕАР-КОС) представлява информационна системата, която е създадена и въведена в съответствие с изискванията на европейското законодателство като част от компенсиращите мерки, предвидени съгласно Конвенцията за прилагане на споразумението от Шенген от 14.06.1985 г. и при транспониране на правилата, съдържащи се в Директива 91/477/ЕИО на Съвета относно контрола върху придобиването и притежаването на оръжие. Регистърът ЕАР-КОС представлява информационен фонд по смисъла на чл. 24 ЗМВР, въведен в реална експлоатация през 2013 г., който съдържа данни и за издадените разрешения и отказите за издаване на разрешения за дейности с огнестрелните оръжия и боеприпасите за тях идентификационни данни на огнестрелните оръжия и боеприпасите за тях, идентификационни данни на взривните вещества и категорията на пиротехническите изделия, включени в издадените разрешения, както и данни за вида, марката, калибъра и серийния номер на пневматичните и на газовите и сигнални оръжия и др. Ефективно използване на единния автоматизиран регистър ЕАР-КОС предполага при необходимост, контролните органи - служители на ГДНП - МВР, на които са възложени дейности, свързани с работата с регистъра, да могат да извършват справки по въвеждане на данни на физическо или юридическо лице за издадени разрешения, респ. кои от тях са активни, постановен е отказ или към момента е в ход процедура за отказ, отнемане или обявяване за невалидни на издадени разрешения за съответните дейности.

3. Контрол, осъществяван чрез проверка на регистрите, водени съгласно ЗОБВВПИ . В изпълнение на правила, въведени с вътрешноведомствени за МВР методически указания и заповеди, в ГДНП се поддържат различни регистри, свързани с дейностите по издаване на разрешения от обсъждания вид. В този смисъл са регистрите/системи за всички лица, притежаващи и/или получили разрешение за дейности с оръжия, боеприпаси, взривни вещества или пиротехнически изделия; за всички лица, получили европейски паспорт за огнестрелно оръжие, писмено одобрение за придобиване на огнестрелно оръжие и боеприпаси в друга държава членка; за постъпили материали, справки, докладни записки и др. под. за изгубени, откраднати или намерени оръжия, боеприпаси, взривни вещества или пиротехнически изделия, както и за решаване на въпроси възникнали по повод боравене или друга дейност с оръжия, боеприпаси, взривни вещества или пиротехнически изделия, които обаче не са пряко свързани с издаване на разрешения; регистър на иззетите и предадени оръжия, боеприпаси, взривни вещества и пиротехнически изделия и др.

4. Контрол, извършван посредством извършване на проверка на системите за проследяване движението на взривните вещества за граждански цели. Настоящата форма на контрол е въведена в българското законодателство в изпълнение на препоръките, съдържащи се в Директива 2008/43/ЕО на Комисията от 4 април 2008 г. относно въвеждането, съгласно Директива 93/15/ЕО на Съвета, на система за идентификация и проследяване на взривни вещества с гражданско предназначение, издадена с цел да се гарантира, че предприятията в сектора на взривните вещества притежават система за контрол на взривните вещества, с която по всяко време да могат да определят кой разполага с взривни вещества. В Директивата е предвидено внедряване на уникална идентификация на взривните вещества с цел поддържане на пълна и точна документация на всички етапи от веригата за доставка, което позволява установяване и проследяване на конкретно взривно вещество от мястото на производство и първоначалното му пускане на пазара, до неговият краен потребител. Горната мярка е предвидена с оглед предотвратяване на злоупотреби и кражби, както и за подпомагане на правоприлагащите органи при установяване на произхода на изгубени или откраднати взривни вещества. Контролът чрез извършване на проверка на системите за проследяване движението на взривните вещества за граждански цели се осъществява при спазване на вътрешни правила, въведени от националните структури за сигурност и такива, свързани с опазването на обществения ред.

III. Според периодичността на извършване на контрола, съгласно съдържанието на чл. 7 от НАРЕДБА № Из-2205, контролът бива постоянен, планиран и внезапен.

1. Постоянният контрол, предвиден в чл. 8 от горната наредба се изразява в извършване на ежедневни проверки от полицейските органи, като съобразно функционалната им компетентност той може да бъде осъществен:

- на територията на цялата страна, когато се извършва от служители на ГДБОП и ГДНП;
- на територията на граничната зона и граничните контролно-пропускателни пунктове, когато се извършва от служители на ГДПП;
- на територията на ОДМВР – от служители при съответните областни дирекции на МВР и районните управления при ОДМВР

2. Друг вид контрол, осъществяван по правилата, предвидени в чл. 7 от НАРЕДБА № Из-2205 е планираният и се отнася само за дейностите, свързани с производство на оръжия, боеприпаси, взривни вещества и пиротехнически изделия. Извършва се не по-малко от два пъти годишно, по предварително утвърден план от директора на ГДНП, а в обхвата му се включват лица, на които са издадени разрешения за производство на посочените изделия.

3. Третият вид контрол, предвиден чл. 7 от посочената по-горе наредба е внезапният. Извършва се при реализиране на внезапни проверки от полицейските органи, които сами или съвместно с представители на други държавни органи, на които са възложени определени правомощия, свързани с дейностите с оръжия, боеприпаси, взривни вещества и пиротехнически изделия, могат в рамките на функционалната си компетентност да

осъществяват различните форми на контрол, обсъдени по-горе - чрез физически проверки на лица, обекти и документация, чрез проверка на регистрите, водени съгласно ЗОБВВПИ и др.

IV. Последните и изведени чрез систематично тълкуване на нормите, въведени в ЗОБВВПИ форми на контрол, осъществявани по реда на същия закон, може да изведем като предварителен (първоначален) и последващ (текущ) контрол. Същите обособяваме в този хронологичен порядък от гледна точка на изискванията, съдържащи се в закона в процедурите по издаване на разрешения за дейности с огнестрелни оръжия и боеприпаси.

2 Компетентни органи.

Както вече беше посочено по-горе, дейността, свързана с издаване на разрешения за дейности с огнестрелни оръжия и боеприпаси за тях и контрола, осъществяван върху тези дейности се регулира от ЗМВР, ЗОБВВПИ, Правилникът за устройството и дейността на МВР, Наредба № Из-2205 от 26 октомври 2012 г. за условията и реда за извършване на контрол върху дейностите с оръжия, боеприпаси, взривни вещества и пиротехнически изделия и „Методически указания за организацията на дейността на полицейските органи на Министерството на вътрешните работи по прилагането на Закона за оръжията, боеприпасите, взривните вещества и пиротехническите изделия“, утвърдени със Заповед per. № Из-2263 от 06.11.2012 г. на министъра на вътрешните работи.

Във всеки от тези актове – и нормативни и вътрешноведомствени, е отделено специално място на контрола, осъществяван върху обсъжданата високорискова дейност и не случайно с императивната разпоредба на чл. 152, ал. 1 ЗОБВВПИ този контрол е изрично вменен именно на органите на Министерството на вътрешните работи, които сами или с участието на представители на други ведомства, в рамките на функционалната си компетентност и правомощията си, да могат да го осъществяват.

Съобразно съдържанието на посочената по-горе норма от специалния за обсъждания проблем закон, органите, на които ЗОБВВПИ вменява контрол върху дейностите с огнестрелни оръжия и боеприпаси за тях са обособени на две групи:

2.1. Първата група контролни органи съгласно указания в чл. 152, ал. 1 ЗОБВВПИ порядък сочи единствено полицейските органи от структури на МВР и се отнася до контрол върху дейностите изобщо с взривни вещества, с оръжия, с боеприпаси и с пиротехнически изделия. По смисъла на чл. 57 ЗМВР „Полицейски органи са органите на Главна дирекция "Национална полиция", Главна дирекция "Борба с организираната престъпност", Главна дирекция "Жандармерия, специални операции и борба с тероризма", Главна дирекция "Гранична полиция", областните дирекции, дирекция "Миграция", дирекция "Вътрешна сигурност", дирекция "Международно оперативно сътрудничество" и звената "Общинска полиция", които пряко осъществяват някои от дейностите по чл. 6, ал. 1, т. 1 - 3, 7 и 8“ от същия закон.

2.2. Следващата, въведена в ал. 3 на чл. 152 от ЗОБВВПИ и чл. 2, ал. 1 от НАРЕДБА № Из-2205, група контролни органи, предвижда осъществяване на контрол върху дейностите с взривни вещества, с оръжия, с боеприпаси и с пиротехнически изделия, който кумулативно може да бъде извършен от полицейските органи от структури на МВР съвместно с представители на други държавни органи, на които са възложени определени правомощия, свързани с дейностите с взривни вещества, с оръжия, с боеприпаси и с пиротехнически изделия, съгласно действащото законодателство.

3 Правомощия на контролните органи

Обемът и границите на правомощията, които имат обсъдените по-горе органи, при осъществяване на контрол върху дейностите с огнестрелни оръжия и боеприпаси за тях са начертани в чл. 153 ЗОБВВПИ. Същата разпоредба в тринадесет отделни точки изброява методите на действие, които контролните органи могат да реализират - както самостоятелно, така и съчетавайки няколко от тях. По силата на посочения чл. 153 ЗОБВВПИ, при извършване на контрола, на контрола органите по чл. 152 имат право:

1. На достъп до всички обекти, свързани с осъществяване на дейностите по чл. 1, ал. 1 с взривни вещества, с оръжия, с боеприпаси и с пиротехнически изделия. Достъпът до обектите, свързани с извършване на проверяваните дейности предполага осигуряване на

възможност за физическо присъствие на съответните органи до сградите, съоръженията и помещенията, експлоатацията на които е пряко свързана с реализирането на дейности с посочените изделия. На предвиденото от законодателя право на контролните органи на достъп до съответните обекти съответства и задължението на проверяваното физическо или юридическо лице да им осигури възможност за извършване на физическа проверка.

2. На достъп до регистрите, водени по този закон, до системата за проследяване движението на взривните вещества за граждански цели и до всякаква друга документация, свързана с дейностите по чл. 1, ал. 1. Настоящият метод на контрол е предвиден в чл. 153, т. 2 от ЗОБВВПИ и предполага аналогична на обсъдената по-горе възможност за достъп на контролните органи до документацията, свързана с обсъжданите дейности, вкл. до регистрите, водени по реда на същия закон и редица други законови и подзаконови актове.

3. Да проверяват документите по т. 2 и да правят копия от тях; чл. 153, т. 3 от ЗОБВВПИ предвижда възможност при извършване на контролна дейност, съответните органи да могат осъществяват лична проверка на документите, респ. да правят копия на документацията, свързана с дейностите по чл. 1, ал. 1 от закона.

4. Да извършват проверки на взривните вещества, оръжията, боеприпасите и пиротехническите изделия. Методът за контрол от разглеждания вид предполагат осъществяване на физическа проверка на горните изделия от гледна точка на мястото и начина на съхранение, техническа изправност и годност да бъдат експлоатирани по предназначение и др.

5. Да вземат образци от взривни вещества и пиротехнически изделия и да ги предоставят за изпитвания. Настоящата форма на контрол се изразява в правна възможност на проверяващите при спазване на предвидените технологични правила да изискват и вземат образци от партии с оглед изследване на свойствата и съдържанието им, респ. дали отговарят на изискванията по стандарт за съответното изделие.

6. Да отнемат издадените разрешения по реда на този закон и да изземват взривни вещества, оръжия, боеприпаси и пиротехнически изделия. В чл. 153, т. 6 от ЗОБВВПИ се регламентирани правомощията на органите по чл. 152 от закона да отнемат издадените разрешения по реда на този закон и да изземват взривни вещества, оръжия, боеприпаси и пиротехнически изделия.

7. Да дават задължителни предписания, свързани с изпълнение на изискванията на този закон за осъществяване на дейност с взривни вещества, с оръжия, с боеприпаси и с пиротехнически изделия. Даването на задължителни предписания от посочения вид като метод на контрол по реда на чл. 153, т. 10 ЗОБВВПИ е предвидено в разпоредбата на чл. 154, ал. 4 от закона и се осъществява при констатиране на нарушения на изискванията на същия закон. Установените нарушения следва да бъдат описани в съставен от компетентните органи констативен акт, в който да бъдат отразени и конкретните неспазени материалноправни норми.

8. Да участват в комисии за провеждане на изпити за правоспособност, бракуване и унищожаване, обезопасяване на огнестрелни оръжия, за изпълнение на учебните програми по обучение, свързани с дейностите с взривни вещества, оръжия, боеприпаси и пиротехнически изделия.

9. Да съставят актове за установяване на административни нарушения по този закон. Съставянето на актове за установяване на административно нарушение като правомощие на органите по чл. 152 от ЗОБВВПИ им е вменено в общите правила, произтичащи от разпоредбите на чл. 47 ЗАНН, а в контекста на обсъждания закон - в разпоредбата на чл. 153, т. 12 от ЗОБВВПИ.

10. Да сезират органите на прокуратурата при установяване на данни за извършено престъпление. Съдържащото се в чл. 153, т. 13 от ЗОБВВПИ право на контролните органи по чл. 152 от закона е и тяхно задължение, произтичащо от разпоредбите на чл. 205, ал. 2, вр. ал. 1 НПК.

Ал. 3 на чл. 15 от НАРЕДБА № Из-2205 сочи функционалната компетентност на органите, които могат да издават наказателни постановления, а именно - министъра на

вътрешните работи или оправомощени от него длъжностни лица съобразно тяхната компетентност.

В заключение подчертаваме особената значимост на контрола като управленска форма, като извеждаме и напълно приемаме даденото от проф. Димитър Костов¹⁰ определение за обсъжданото понятие „Контролът е дейност по изясняване фактическото положение на нещата, съпоставка и оценка в съответствие с набеязаните управленски цели и предприемане във връзка с това на съответните мерки за въздействие“.

REFERENCES

1. Davidov, M. (2006) *Modern terrorism and the activity of the specialized bodies for the control of general dangerous means against it*. Sofia.
2. Kostov, D. (1997) Administrative law of the Republic of Bulgaria. Control, supervision and verification of implementation Lectures. Sofia.
3. Krumov, R. (2022) *Issuing permits for activities with firearms and ammunition*. Academy of the Ministry of the Interior. Sofia.

Докладът отразява резултати от работата по проект No 2024-ЮФ-01, финансиран от фонд „Научни изследвания“ на Русенския университет.“

¹⁰ Костов, Д. „Административно право на Република България. Контрол, надзор и проверка на изпълнението Лекции. УИ „Св. Климент Охридски“. С. 1997. С. 9